

Arbetslöshetskassan Alfa

Granskning av ekonomi

Rapport 2017:13



Om IAF

IAF har regeringens och riksdagens uppdrag att verka för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring.

Vi har bemyndigande att utfärda föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

I instruktionen uttrycks att IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen.

Vi ska också följa utvecklingen på arbetslöshetsförsäkringens område och ta de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Dessutom har vi tillsyn över Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans arbete med sanktioner inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen.

Rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen

Innehållsförteckning

Resultat	4
Uppföljning	4
Den genomförda granskningen	5
Ekonomin totalt	5
Fördelningsmodellen.....	5
Verksamheten för anslutna.....	6
Verksamheten för ej anslutna	6
Om uppdraget.....	9
Bilaga.....	10
Om arbetslöshetskassan Alfa	10
Ett urval av IAF:s tidigare granskningar	11



Resultat

Arbetslöshetskassan Alfa har en mycket god ekonomi och ett stort eget kapital.

Arbetslöshetskassans verksamhet skiljer sig från andra arbetslöshetskassor då de även hanterar arbetslöshetsersättning för de som inte är medlemmar i någon annan arbetslöshetskassa vilka i arbetslöshetskassans verksamhet benämns som de ej anslutna.

Finansieringsmodellen för de ej anslutna, det vill säga att den delen av verksamheten finansieras genom ett anslag från staten och en avgift per ersättningsdag, saknar tydliga incitament för arbetslöshetskassan att anpassa administrationskostnaderna efter arbetsbelastningen genom den relativt höga nivån på anslaget från staten. När anslaget överstiger administrationskostnaderna blir avgiften per ersättningsdag mindre betydelsefull för arbetslöshetskassans intäkter. Bristerna i den nuvarande finansieringen blir tydlig då meningen med anslaget är att delfinansiera arbetslöshetskassans nödvändiga administrationskostnader, inte täcka allt och mer därtill.

Arbetslöshetskassan bygger nu upp ett eget kapital i verksamheten för ej anslutna. Detta bör kunna användas för att avgiften per ersättningsdag kan fortsätta vara på en låg nivå även när antalet ersättningsdagar ökar. Om antalet ersättningsdagar fortsätter vara på en låg nivå riskerar dock eget kapital i verksamheten för ej anslutna att bli onödigt stort.

Mot bakgrund av att IAF konstaterar att det i första hand finns brister i finansieringsmodellen finns det idag ingen anledning att fortsätta rikta kritik mot den av arbetslöshetskassan använda modellen för kostnadsfördelning mellan verksamheterna för anslutna och ej anslutna.

Uppföljning

Senast under december 2017 ska arbetslöshetskassan till IAF inkomma med budget för 2018 samt ett mål för nivån på eget kapital för ej anslutna.

IAF uppmanar också arbetslöshetskassan att noga följa utvecklingen av eget kapital för anslutna så att detta inte blir för stort.

Den genomförda granskningen

Arbetslöshetskassan Alfas ekonomi redovisas av kassan både totalt och i två delar: verksamheten för anslutna och ej anslutna. Den förstnämnda verksamheten hanterar arbetslöshetsersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen samt grundbelopp till de som är anslutna till arbetslöshetskassan vilket motsvarar verksamheten i andra arbetslöshetskassor. Den sistnämnda verksamheten hanterar arbetslöshetsersättning med grundbelopp till arbetslösa som inte är medlemmar i någon annan arbetslöshetskassa.

Ekonomi totalt

Arbetslöshetskassan redovisade 2016 ett underskott om 3 miljoner kronor totalt sett. Detta berodde på att underskottet i verksamheten för anslutna var större än överskottet i verksamheten för ej anslutna. Eget kapital för kassan uppgick vid utgången av 2016 till 170 miljoner kronor vilket motsvarar en kostnadstäckning om 9 månader.¹ Arbetslöshetskassans prognos för 2017 är ett överskott om nästan 12 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis anser IAF att arbetslöshetskassans ekonomi får anses mycket god.

Fördelningsmodellen

Arbetslöshetskassans fördelning av kostnader innebär att direkta kostnader fördelas på respektive verksamhet. Gemensamma kostnader fördelas utifrån tidmätning beroende på hur mycket tid som arbetslöshetskassan har lagt ner på respektive verksamhet. Overheadkostnader fördelas med hälften lika mellan verksamheterna och hälften utifrån tidmätningen.

IAF har tidigare påtalat vissa brister i kostnadsfördelningen mellan verksamheterna. Arbetslöshetskassan uppger att fördelningsmodellen i princip har varit oförändrad över tid och att användandet av modellen är välmotiverad.²

¹ Medianvärdet för samtliga kassor var 7 månader vid utgången av 2016.

² Se även bilaga. Arbetslöshetskassan uppgav i samband med faktagranskning av rapporten att man inte har delat IAF:s tidigare konstateranden om brister i kostnadsfördelningsmodellen.



Verksamheten för anslutna

För anslutna har arbetslöshetskassan de flesta år redovisat ett överskott. Under några av de senaste åren har kassan dock försökt minska det egna kapitalet och bedrivit verksamheten med underskott. Det senaste årets underskott beror även på att finansieringsavgiften har ökat.

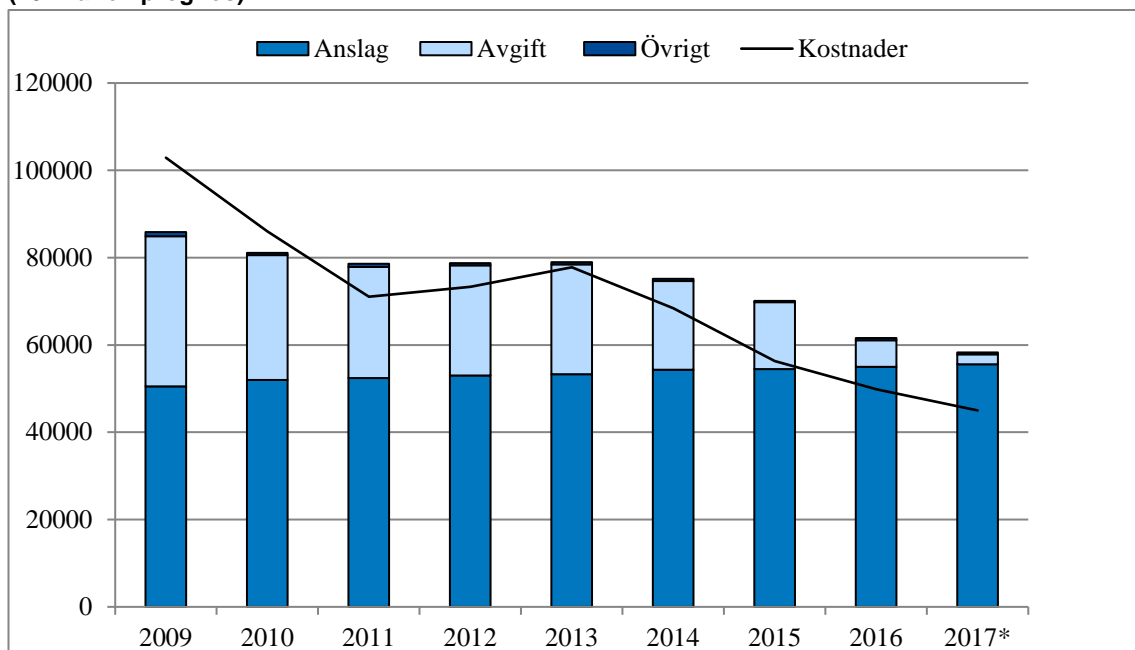
Eget kapital uppgick vid utgången av 2016 till omkring 146 miljoner kronor. Detta motsvarar 11 månaders kostnader vilket är relativt högt då arbetslöshetskassorna får ha ett eget kapital som motsvarar 12 månader som mest. Arbetslöshetskassan prognostiserar att 2017 innebär ett underskott om 1,3 miljoner kronor.

Verksamheten för ej anslutna

Från 2011 har arbetslöshetskassan redovisat ett överskott varje år för verksamheten för ej anslutna. Eget kapital uppgår vid utgången av 2016 till omkring 24 miljoner kronor. Överskottet för 2017 beräknas uppgå till omkring 13 miljoner kronor vilket innebär att eget kapital förstärks till 37 miljoner kronor vid utgången av 2017.

Genom det årliga anslaget om cirka 55 miljoner kronor som staten betalar arbetslöshetskassan för verksamheten för ej anslutna har arbetslöshetskassan en garanterad intäkt. Arbetslöshetskassan tar utöver detta ut en avgift per ersättningsdag från sina ersättningsstagare. Intäkten från avgiften har minskat i betydelse när antalet ersättningsdagar har sjunkit. Avgiften är också lägre än tidigare och uppgår från och med 1 april 2017 till 4 kronor per ersättningsdag.

Diagram 1: Arbetslöshetskassans intäkter och kostnader (tkr) för verksamheten ej anslutna. (2017 är en prognos)

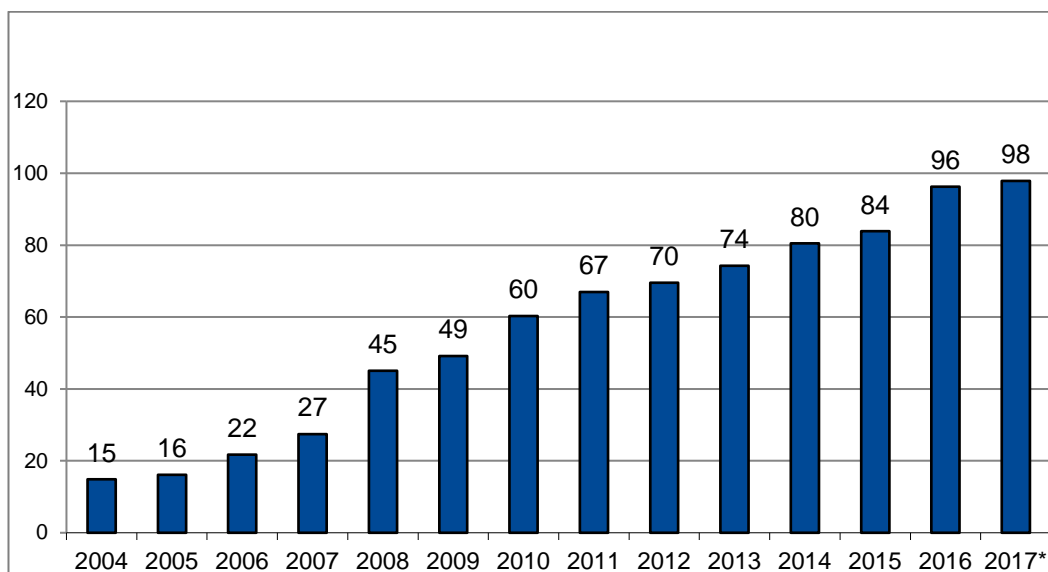


Arbetslöshetskassans administrationskostnader för ej anslutna har minskat i absoluta tal. De uppgick till 103 miljoner kronor 2009 men har minskat därefter och uppgick till omkring 50 miljoner kronor 2016. Orsaken är framför allt att arbetslöshetskassan har minskat antalet anställda då antalet ersättningsdagar har sjunkit. Dock har administrationskostnaderna per ersättningsdag ökat konstant vilket visar att administrationskostnaderna inte har minskat i samma takt som antalet ersättningsdagar³.

Administrationskostnaderna för 2017 beräknas uppgå till 45 miljoner kronor.

³ Administrationskostnader per ersättningstagare visar samma utveckling. Arbetslöshetskassan Alfa framhåller i samband med faktagranskning av rapporten att nödvändiga fasta kostnader påverkar utvecklingen.

Diagram 2: Administrationskostnader per ersättningsdag (kr) för verksamheten ej anslutna (2017 är en prognos).



2014 konstaterade IAF att arbetslöshetskassans administrationskostnader låg på en fortsatt hög nivå vilket sannolikt berodde på att finansieringsmodellen saknar tydliga incitament för arbetslöshetskassan att anpassa administrationskostnaderna efter arbetsbelastningen genom den relativt höga nivån på anslaget från staten.⁴

Även om arbetslöshetskassan har arbetat för att minska administrationskostnaderna kvarstår problematiken med finansieringsmodellen. Inte minst då anslaget överstiger arbetslöshetskassans administrationskostnader. Meningen med anslaget är att delfinansiera arbetslöshetskassans nödvändiga administrationskostnader, inte täcka allt och mer därtill.

Även om det finns en viss effektiviseringsfaktor inom pris och löneomräkningen som påverkar anslaget storlek är denna i sammanhanget försumbar i jämförelse med den påverkan antalet ersättningsdagar har på arbetslöshetskassans administrationskostnader.

Arbetslöshetskassan bygger nu upp ett eget kapital i verksamheten för ej anslutna. Detta bör kunna användas för att hålla avgiften per ersättningsdag på en låg nivå även när antalet ersättningsdagar och därmed arbetsbelastningen ökar. Om antalet ersättningsdagar fortsätter vara på en låg nivå kan eget kapital i verksamheten för ej anslutna i stället bli onödigt stort. Det är oavsett vilket viktigt att

⁴ Arbetslöshetskassan Alfa's ekonomi, IAF rapport 2014:19

arbetslöshetskassans styrelse bestämmer en målnivå för eget kapital i verksamheten för ej anslutna.

Om uppdraget

IAF har i detta uppdrag följt upp arbetslöshetskassans ekonomi. arbetslöshetskassan har bidragit med skriftliga svar på frågor, budgetunderlag och tertialuppföljning. Kassaföreståndare och ekonomichef har intervjuats av IAF.

Rapporten har föredragits av Håkan Nordström som också har genomfört granskningen. Vid den slutliga beredningen av ärendet har även enhetscheferna Lena Aronsson och Jessica Idbrant deltagit. Generaldirektören har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 25 september 2017

Peter Ekborg
Generaldirektör

Håkan Nordström
Utredare



Bilaga

Om arbetslöshetskassan Alfa

Den 11 december 1997 godkände regeringen den av Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO) bildade Arbetslöshetskassan Alfa, som den kompletterande arbetslöshetskassan. Arbetslöshetskassans uppgift är dels att betala arbetslöshetsersättning med grundbelopp till arbetslösa som inte är medlemmar i någon annan arbetslöshetskassa (ej anslutna), dels att betala arbetslöshetsersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen samt med grundbelopp till de som är anslutna till arbetslöshetskassan.

Arbetslöshetskassans högsta beslutande organ är stämman där ledamöter utses av styrelsen i SO.

Specialregler för arbetslöshetskassan finns i 85-87 §§ LAK.

Finansieringsmodellen

Staten finansierar arbetslöshetskassans uppgift att betala ut arbetslöshetsersättning till ej anslutna med ett årligt anslag som betalas ut av IAF med en tolfedel per månad. Anslaget uppgår 2017 till 55,547 miljoner kronor och räknas upp årligen genom pris- och löneomräkningen. Därutöver tar arbetslöshetskassan ut en avgift per ersättningsdag från de ej anslutna. Nivån på avgiften föreskrivs av IAF. Avgiften uppgår sedan den 2 mars 2017 till 4 kronor per ersättningsdag.

I avtalet mellan staten och arbetslöshetskassan som trädde ikraft 1 januari 2005 framgår att staten genom anslaget svarar för en delfinansiering av arbetslöshetskassans nödvändiga administrationskostnader.

De anslutna betalar en avgift per månad. Nivån bestäms av stämman eller styrelsen men ska godkännas av IAF. Avgiften uppgår sedan den 1 april 2017 till 130 kronor per månad och ansluten.

Fördelningsmodellen

Arbetslöshetskassan har en egen fördelningsmodell för administrationskostnaderna mellan anslutna och ej anslutna. Fördelningen innebär att direkta kostnader fördelas på respektive område. Gemensamma kostnader fördelas utifrån tidmätning. Overheadkostnader fördelas med hälften lika mellan områdena och hälften utifrån tidmätningen.

Ett urval av IAF:s tidigare granskningar

2009

På regeringens uppdrag föreslog IAF en ny finansieringsmodell för verksamheten för de ej anslutna. IAF konstaterade också att det förelåg ett flertal brister i avtalen mellan arbetslöshetskassan och staten från 1997 och 2004 och att ett nytt avtal borde tecknas mellan parterna. IAF ansåg att ett sådant avtal bland annat borde omfatta avtalets omfattning, arbetslöshetskassans och statens skyldigheter, avtalstid och avtalets upphörande.⁵

IAF genomförde också flera granskningar av arbetslöshetskassans ekonomi och den kostnadsfördelningsmodell som arbetslöshetskassan använde sig av. De huvudsakliga slutsatserna var att arbetslöshetskassan borde använda kostnadsfördelningsmodellen i verksamhetsstyrningen för tillförlitliga prognoser och uppföljningar av de administrativa kostnaderna, att dokumenterade rutiner saknades, att personberoendet var stort och att flera moment i redovisningen av de administrativa kostnaderna gjordes manuellt.⁶

2010

IAF föreslår i sitt budgetunderlag till regeringen att avtalet mellan arbetslöshetskassan och staten borde ses över.⁷

2014

IAF följde upp granskningarna 2009 och konstaterade att arbetslöshetskassan inte hade förändrat fördelningsmodellen vilket innebar att slutsatserna från 2009 års granskningar kvarstod. Vidare konstaterade IAF att arbetslöshetskassans administrationskostnader låg på en fortsatt hög nivå vilket sannolikt berodde på att finansieringsmodellen saknar tydliga incitament för arbetslöshetskassan att anpassa administrationskostnaderna efter arbetsbelastningen genom den relativt höga nivån på det anslaget från staten. IAF konstaterade att det fanns ett fortsatt behov av en ny finansieringsmodell och en översyn över avtalet mellan arbetslöshetskassan och staten⁸.

⁵ Fördelningsmodell för anslagsnivåerna för bidrag till administration av grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen, IAF dnr 2009/107

⁶ Granskning av Arbetslöshetskassan Alfas ekonomi, IAF dnr 2009/301

⁷ Budgetunderlag för budgetåren 2011 – 2013 för

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), IAF dnr 2010/198

⁸ Arbetslöshetskassan Alfas ekonomi, IAF rapport 2014:19

POSTADDRESS:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

TELEFON: 0150 - 48 70 00
FAX: 0150 - 48 70 02
EPOST: iaf@iaf.se
WEBB: www.iaf.se

